

Περιεχόμενα

Contents

Εισαγωγικό Σημείωμα της Σύσταξης	σελ. 2	Editorial
Επιχειρηματική Ηγεσία: Ανάδειξη των Χαρακτηριστικών του Ρόλου του Ηγέτη μέσα από Έργα Τέχνης Μάνος Παυλάκης	σελ. 3	Leadership in the Business field: Exploration of the characteristics of Leadership through Works of Art Manos Pavlakis
Περιβαλλοντική Εκπαίδευση Ενηλίκων στο πλαίσιο της Κοινότητας Ευγενία Φλογαίτη, Γεωργία Λιαράκη, Κώστας Γαβριλάκης	σελ. 14	Environmental Adult Education in the context of Community Evgenia Flogaiti, Georgia Liaraki, Kostas Gavrilakis
Συνέντευξη της R.L.Lawrence στον Α. Κόκκο με θέμα τη Χρήση της Τέχνης στην Εκπαίδευση Ενηλίκων	σελ. 22	Interview : R.L.Lawrence talks to A. Kokkos on the issue of Using Art within the framework of Adult Education
Πηγές: Η έννοια του Κριτικού Στοχασμού κατά τον Stephen Brookfield	σελ. 25	Resources: The concept of Critical Thinking according to Stephen Brookfield
Σας Παρουσιάζουμε...: Τελική Συνδιάσκεψη του Προγράμματος ARTiT - Ανάπτυξη Καινοτόμων Μεθόδων Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών	σελ. 29	We Present...: Final Conference of the Project ARTiT - Development of Innovative Methods of Training the Trainer
Κείμενα που αγαπήσαμε "Τα Βασικά Στοιχεία του Αύριο" του Άλβιν Τόφλερ	σελ. 38	Κείμενα που αγαπήσαμε "Tomorrow's Basics" by Alvin Toffler
Συνέβησαν - Θα Συμβούν	σελ. 39	News and Events
Τα Νέα της Διά Βίου Μάθησης - Δράσεις της Γενικής Γραμματείας Διά Βίου Μάθησης Συνέντευξη με τη Γενική Γραμματέα Διά Βίου Μάθησης Ελένη Καραντζόλα	σελ. 42	Lifelong Learning News - Activities of the General Secretariat for Lifelong Learning Interview with the Secretary General Eleni Karantzola

Τα Νέα της Διά Βίου Μάθησης

Δράσεις της Γενικής Γραμματείας Διά Βίου Μάθησης

Συνέντευξη με τη Γενική Γραμματέα Διά Βίου Μάθησης
Ελένη Καραντζόλα

Ερώτηση: Τον περασμένο Δεκέμβριο, στο πλαίσιο της συνεδρίασης του Συμβουλίου Διά Βίου Μάθησης και Σύσδεσης με την Απασχόληση, παρουσιάσατε την Ετήσια Έκθεση του 2012 για τη Διά Βίου Μάθηση στην Ελλάδα, μια προσπάθεια που έγινε πρώτη φορά για την καταγραφή δράσεων διά βίου μάθησης που αναπτύσσονται από το σύνολο σχεδόν του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα, καθώς και από τους βασικότερους κοινωνικούς εταίρους. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της Έκθεσης, πώς θα προσδιορίζατε σήμερα το τοπίο της διά βίου μάθησης στη χώρα μας;

Ελένη Καραντζόλα: Νομίζω ότι η εικόνα που βγαίνει από αυτήν την πρώτη καταγραφή, που ας το θυμίσουμε βέβαια είναι μια υποχρέωση την οποία θα έπρεπε μετά την ψήφιση του νόμου να την έχουμε σε ετήσια βάση, προκύπτει ένα πολυπρόσωπο και πολυεπίπεδο τοπίο στη διά βίου μάθηση. Ακόμη και εγώ, που ασχολούμαι τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια ενεργά με το αντικείμενο, ομολογώ ότι εξεπλάγην όταν είδα το εύρος της καταγραφής, πόσοι πολλοί φορείς του δημοσίου και βασικοί κοινωνικοί εταίροι δραστηριοποιούνται στον τομέα. Υπάρχουν βέβαια αρκετές δυσκολίες... Μια από τις δυσκολίες που συναντήσαμε ήταν ότι πολλοί από τους φορείς του δημοσίου έχουν ελλιπή ενημέρωση για το τι συνιστά δράση διά βίου μάθησης, και τους είναι ακόμα ξένη η ιδέα ότι είναι φορείς-πάροχοι διά βίου μάθησης. Οι περισσότεροι έχουν συνηθίσει να βλέπουν τον εαυτό τους ως διεκπεραιωτή κάποιων χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων. Δεν έχουν ακόμα συνηθίσει να εντάσσουν αυτό που κάνουν σε ένα ευρύτερο πλέγμα, στο λεγόμενο Εθνικό Δίκτυο Διά Βίου Μάθησης, του οποίου η συγκρότηση και η πραγματική δικτύωση, ακόμα και σήμερα, 2-3 χρόνια μετά την ψήφιση του νόμου, παραμένει ένα μεγάλο στοίχημα.

Ερ.: Άρα αυτό αποτελεί και το πρώτο άμεσο στοίχημα που θέλετε να κερδηθεί;

Ε. Κ.: Το μεγάλο στοίχημα, και το νοιώθει κανείς πολύ έντονα όταν μιλάει και με τους Κοινωνικούς που παρα-

κολουθούν από πάρα πολύ κοντά την υλοποίηση των επιχειρησιακών μας προγραμμάτων, είναι ότι επιτέλους αυτά που λέμε στα χαρτιά και τα ψηφίζουμε, και μάλιστα με μεγάλες πλειοψηφίες, πρέπει να βρούμε έναν τρόπο να τα εφαρμόζουμε κιόλας, για να μπορούμε έτσι να έχουμε τα θετικά αποτελέσματα από την εφαρμογή τους. Για εμάς λοιπόν, πράγματι ένας πρώτος μεγάλος στόχος και για τη συνέχεια αλλά και για αυτή τη χρονιά είναι το να μπορέσει αυτό το δίκτυο να συγκροτηθεί, τα μέλη του να αποκτήσουν αίσθηση του ανήκειν, του συνανήκειν σε αυτή την κοινή προσπάθεια, να υπάρξει στόχευση αλλά και συναίνεση ως προς τη στόχευση, και να υπάρξει ένας τρόπος συστηματικής παρακολούθησης των δράσεων που αναπτύσσονται μέσα σε αυτό το πλαίσιο, ο οποίος θα συμφωνηθεί από κοινού. Αυτό που ζήσαμε φέτος, που για πρώτη φορά κάναμε την ετήσια απολογιστική έκθεση των δράσεων ΔΒΜ, το ότι δηλαδή ήρθαμε στο τέλος της χρονιάς να συγκεντρώσουμε στοιχεία για ό,τι είχε γίνει τους προηγούμενους έντεκα μήνες, είναι κάτι που δικαιολογείται αποκλειστικά και μόνο επειδή αυτή η καταγραφή επιχειρήθηκε για πρώτη φορά. Ο υγιής και παραγωγικός τρόπος να το σκεφτούμε να λειτουργεί από εδώ και στο εξής είναι να συστηματοποιηθεί η επικοινωνία με όλους τους φορείς του δικτύου, είτε είναι φορείς διοίκησης είτε πάροχοι, και να καταγράφεται το τι κάνουν τη στιγμή που το κάνουν. Μιλάμε δηλαδή για ένα μηχανισμό παρακολούθησης των δραστηριοτήτων του δικτύου, ώστε ο απολογισμός στο τέλος της χρονιάς να είναι μια φυσική διαδικασία, όπου απλώς συγκεντρώνουμε δραστηριότητες που γνωρίζαμε ότι θα γίνουν, τις είδαμε να υλοποιούνται, και απλώς τις καταγράφουμε σε μια συνθετική έκθεση στο τέλος της χρονιάς.

Ερ.: Αν εφαρμόσετε στην πράξη όλα αυτά που σαφώς

προδιαγράφονται μέσα από το νόμο 3879/2010 για τη διά βίου μάθηση, όπως ήδη έχετε αρχίσει να κάνετε, θα μπορούμε να πούμε ότι όλοι οι φορείς του δικτύου θα έχουν και το «συνδιαμορφώνουν» εκτός από το «συνανήκουν» που αναφέρατε;

Ε. Κ.: Ασφαλώς. Καταρχήν να θυμίσουμε ότι ο απολογισμός είναι το κλείσιμο της χρονιάς. Προϋποθέτει την ύπαρξη ενός Εθνικού Προγράμματος για τη Διά Βίου Μάθηση, το οποίο έτσι όπως το περιγράφει ο ν. 3879/10, είναι μεσοπρόθεσμης διάρκειας, δηλαδή πρέπει να καλύπτει τουλάχιστον μια τριετία, εξειδικεύεται όμως σε ετήσια βάση. Αυτή την εξειδίκευση σε ετήσια βάση έρχεσαι και απολογίζεις στο τέλος: βλέπεις πώς τα πήγες, τι έκανες και τι όχι, και διορθώνεις την πορεία σου. Εμείς έχουμε την εξής ιδιαιτερότητα: παρουσιάστηκε ένα Εθνικό Πρόγραμμα το 2011, το οποίο συνίστατο περισσότερο σε κάποιες γενικές, πολύ γενικές επιλογές σε σχέση με τη διά βίου μάθηση. Από την άλλη πλευρά, μετά τις αναθεωρήσεις που είχαμε το τελευταίο τρίμηνο του 2012 στα Επιχειρησιακά Προγράμματα, προέκυψαν κάποια νέα δεδομένα. Κι όλα αυτά γίνονται στο φόντο της κρίσης: το Μεσοπρόθεσμο προσέθεσε κι αυτό ορισμένα καινούργια δεδομένα. Έχουμε θέσει λοιπόν ως στόχο να παρουσιάσουμε μέσα στο πρώτο τρίμηνο του 2013 το Εθνικό Πρόγραμμα ΔΒΜ για την περίοδο 2013-2015, που πρακτικά θα συμπέσει και με το τέλος της παρούσας προγραμματικής περιόδου, εξειδικεύοντας στην τρέχουσα χρονιά, το 2013. Δεν είναι εύκολο αυτό που θα επιχειρήσουμε, γιατί η κατανομή των ποσών, τα οποία είναι κυρίως από τα συγχρηματοδοτούμενα έργα, λίγο-πολύ έχει γίνει. Άρα μιλάμε και εδώ για ένα μικρό πρωθύστερο. Όμως γνωρίζοντας ότι θα υπάρξει οπωσδήποτε μια τελευταία αναθεώρηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων μεταξύ Ιουνίου και Σεπτεμβρίου του 2013, γίνεται ακόμα πιο έντονη, πιο επιτακτική η ανάγκη να δούμε πού πρέπει να δώσουμε την έμφαση, να αποτιμήσουμε την πορεία υλοποίησης των διαφόρων έργων και, άρα, να κρίνουμε ότι κάποια ενδεχομένως δε χρειάζεται να είναι στην αιχμή μας ή ότι κάποια άλλα θα πρέπει να τα ενισχύσουμε περαιτέρω και να τα επεκτείνουμε μέχρι το 2015 ή ακόμη να προσθέσουμε νέες, ώριμες, δράσεις.

Ερ.: *Για τις προοπτικές και τους στόχους μάς μιλήσατε, θα μπορούσατε να μας μιλήσετε τώρα για τα εμπόδια και τους περιορισμούς που εντοπίζετε;*

Ε. Κ.: Υπάρχουν αναμφίβολα εμπόδια, τα οποία εγώ θα τα τοποθετούσα περισσότερο στη συγκυρία, που είναι πολύ πιεστική. Καλούμαστε να καλύψουμε υστερήσεις, καθυστερήσεις, επείγουσες προτεραιότητες σε πολύ σύντομο χρόνο, παίρνοντας κάποιες φορές αποφάσεις οι οποίες είναι ίσως και βεβιασμένες ή, τέλος πάντων, για τις οποίες δε διαθέτουμε το χρόνο ωρίμανσης ή διαβούλευσης που θα επιθυμούσαμε. Επίσης, μέσα σε ένα τέτοιο γενικότερο κλίμα, η συνεργασία, αν και απαραίτητη, αυξάνει τις απαιτήσεις. Είναι ευχερέστερο για τον καθένα να προσπαθεί να δώσει μια επιμέρους απάντηση, χωρίς να κοιτάζει πάντα και το διπλανό μέρος της εικόνας, τη μεγαλύτερη εικόνα. Δική μου πεποίθηση είναι, και νομίζω ότι αυτός είναι και ο ρόλος της δικής μας Υπηρεσίας γενικότερα, να προσπαθήσει να συντονίσει όλη αυτή την προσπάθεια, όχι μόνο περιοριζόμενος σε μια καλύτερη επαφή όλων των δράσεων στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης ενηλίκων, αλλά συμβάλλοντας για να γίνει και το επόμενο βήμα, που είναι πολύ κρίσιμο για τη χώρα: να δούμε δηλαδή πώς η μη τυπική εκπαίδευση και κατάρτιση ενηλίκων θα έρθει και θα «κουμπώσει» με το τυπικό σύστημα, πώς θα μπορέσουμε εδώ να έχουμε γόνιμες συνεργασίες και όχι να είναι δύο κόσμοι που κινούνται εντελώς ανεξάρτητα ο ένας από τον άλλο.

Υπάρχουν και άλλες δυσκολίες, οι οποίες όμως νομίζω ότι μπορούν να καλυφθούν, όπως για παράδειγμα η έλλειψη ενημέρωσης των φορέων αλλά και του πληθυσμού για τη διά βίου μάθηση, και ιδιαίτερα των πιο ευάλωτων ομάδων. Το να γίνει κατανοητό και σε όσους παρέχουν δράσεις ΔΒΜ και σε όσους είναι οι τελικοί ωφελούμενοι, ποιο ακριβώς είναι το περιεχόμενο και η στόχευση αυτών των δραστηριοτήτων είναι μια κεντρική δράση που πρέπει να αναληφθεί.

Ερ.: *Και μέσα από το νόμο υπάρχει συγκεκριμένη ευθύνη της ΓΓΔΒΜ για τη διάχυση αυτής της πληροφόρησης...*

Ε. Κ.: Ναι, υπάρχει .

Ερ.: *Και κινείστε λοιπόν προς αυτές τις κατευθύνσεις;*

Ε. Κ.: Έχουμε γενικότερα προσπαθήσει το τελευταίο διάστημα να διαμορφώσουμε ένα πιο φιλικό πρόσωπο στην επικοινωνία μας. Ίσως έχετε διαπιστώσει ότι υπάρχει ανανέωση του site μας, του ιστότοπου της Γραμματείας, υπάρχει μια ειδική σελίδα στο facebook, γιατί γνωρίζουμε ότι τα κοινωνικά δίκτυα, ειδικά στις

νεότερες ηλικιακά ομάδες, έχουν μεγαλύτερη απήχηση, είναι ένας τρόπος αυτό το «από στόμα σε στόμα» μέσω των δικτύων, που αντικαθιστά άλλους, παλαιότερους τρόπους επικοινωνίας... Φτιάξαμε ένα κανάλι στο youtube με μικρά βιντεάκια, που είναι μικρές ιστορίες, όμορφες «ιστορίες του βίου και της μάθησης», όπως τις λέμε. Αναφέρονται σε πραγματικές ιστορίες ανθρώπων που φοίτησαν στις εκπαιδευτικές μας δομές ή συμμετείχαν σε προγράμματά μας, αποτυπώνουν τι αντίκτυπο έχει τελικά η εκπαίδευση και κατάρτιση ενηλίκων στις ζωές των ανθρώπων που συμμετέχουν. Γιατί θεωρούμε ότι οι καλύτεροι πρεσβευτές των δραστηριοτήτων που αναπτύσσουμε είναι οι ίδιοι οι άνθρωποι που συμμετέχουν σε αυτές. Στο κανάλι αυτό θα συγκεντρώσουμε ψηφιακό υλικό που έχει παραχθεί όχι μόνο από εμάς αλλά και από άλλους συντελεστές των δομών και προγραμμάτων μας, είτε είναι εκπαιδευτές είτε είναι εκπαιδευόμενοι...

Ερ.: *Δηλαδή και διάχυση πληροφορίας και εκπαιδευτικών υλικών και καλών πρακτικών, απ' ό,τι καταλαβαίνουμε... Κινείστε προς αυτή την κατεύθυνση...*

Ε. Κ.: Ακριβώς. Επίσης κάτι που μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα, και είναι κάτι που σχετικά πρόσφατα καταφέραμε να το συγκεκριμενοποιήσουμε, αφορά τη λειτουργία της διαδικτυακής πύλης step.gov.gr, στόχος της οποίας είναι να ενημερώνει για την προσφορά προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης ενηλίκων. Το έργο είχε προχωρήσει αρκετά στο τεχνικό επίπεδο από τον ΔΙΟΦΑΝΤΟ, εκκρεμούσε το πώς θα γίνεται η επικαιροποίηση του περιεχομένου. Υπογράψαμε σχετικό συμφωνητικό ως Γενική Γραμματεία, με το οποίο αναλαμβάνουμε τον κρίσιμο αυτό ρόλο. Αντιλαμβάνεστε ότι συνάδει απολύτως με το συντονιστικό μας ρόλο στο πεδίο της διά βίου μάθησης, που έχουμε βάσει του νόμου. Είναι, αν θέλετε, ένα σημαντικό βήμα για να μπορέσει όλη αυτή η σύνθετη διαδικασία και επικοινωνία ανάμεσα στους φορείς της διά βίου μάθησης και τους ενδιαφερόμενους να μπει σε ένα κανάλι: να αποστέλλεται εγκαίρως η πληροφορία για προγράμματα ή δράσεις που πρόκειται να υλοποιηθούν, η πληροφορία αυτή να είναι διαθέσιμη και προσβάσιμη για όσο το δυνατόν περισσότερο κόσμο, στη συνέχεια, όταν υλοποιείται το πρόγραμμα και συμμετέχουν σε αυτό συγκεκριμένοι άνθρωποι, να μπορεί να υπάρχει ένας μηχανισμός καταγραφής και στο τέλος της χρονιάς να βλέπουμε απολογιστικά και

συνολικά τι κάναμε στο πεδίο της ΔΒΜ.

Ερ.: *Και ποιοι είναι οι τομείς που δραστηριοποιείστε με συγκεκριμένα προγράμματα;*

Ε. Κ.: Η Γραμματεία έχει όπως γνωρίζετε δύο μεγάλους πυλώνες δραστηριοποίησης: ο ένας είναι η **κατάρτιση** και ο άλλος είναι η **γενική εκπαίδευση** ενηλίκων. Στον τομέα της κατάρτισης δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το μεγάλο μας στοίχημα είναι τι θα γίνει με τα δημόσια ΙΕΚ τα οποία έχουν περάσει στην αρμοδιότητά μας και μετά το Μεσοπρόθεσμο προβλέπεται η περαιτέρω μεταβίβασή τους και λειτουργία τους από τις Περιφέρειες. Αυτό λοιπόν είναι πολύ μεγάλο στοίχημα που μας απασχολεί, γιατί πιστεύουμε στην ανάγκη αποκέντρωσης των δομών κατάρτισης και σύνδεσής τους με τις ανάγκες της κάθε Περιφέρειας. Συγχρόνως όμως πρέπει να εγγυηθούμε ότι αυτές οι μεταδευτεροβάθμιες κατά βάση δομές αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, οι οποίες δεν έχουν δείξει και το καλύτερό τους πρόσωπο τα τελευταία χρόνια, θα ανταποκριθούν στο ρόλο τους. Υπάρχουν για παράδειγμα ορισμένες καινοτόμες ειδικότητες, οι οποίες για εθνικούς λόγους πρέπει να προσφερθούν από τα δημόσια ΙΕΚ κάθε Περιφέρειας, σε συνάρτηση με το περιφερειακό τους σχέδιο ανάπτυξης, και στις οποίες ενδεχομένως ένα ιδιωτικό ΙΕΚ να μην κρίνει ότι πρέπει να δοθεί προτεραιότητα... Αλλά επίσης υπάρχει ένας δεύτερος πολύ σημαντικός λόγος ύπαρξης των δημόσιων ΙΕΚ, ότι δηλαδή δίνεται η δυνατότητα σε παιδιά, σε σπουδαστές από χαμηλότερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα, να έχουν πρόσβαση σε κατάρτιση, η οποία θα τους επιτρέψει κάποια στιγμή να έχουν μια αξιόλογη απασχόληση, καλύτερη πρόσβαση στην εργασία. Αν και γίνεται συχνά αυτή η κριτική, αν το δει συγκριτικά κανείς, οι απόφοιτοι των ΔΙΕΚ θα υπερτερούν έναντι των παιδιών που δε θα έχουν καμία μεταλυκειακή κατάρτιση. Αυξάνονται λοιπόν οι πιθανότητές τους για απασχόληση αλλά και για καλύτερους όρους απασχόλησης. Ως προς το εκπαιδευτικό περιεχόμενο των ΙΕΚ, σε συνεργασία με τον ΕΟΠΠΕΠ, γίνεται ένα απολύτως απαραίτητο βήμα: αναθεωρούνται οι ειδικότητες, εκσυγχρονίζονται, διότι είναι πεπαλαιωμένες, το ίδιο και οι οδηγοί σπουδών είναι παλιοί, στο αμέσως προσεχές διάστημα, στους επόμενους μήνες, θα έχουμε τα πρώτα απτά δείγματα από αυτή την αναμόρφωση. Ένα άλλο κρίσιμο σημείο είναι ο κανονισμός λειτουργίας των ΙΕΚ ο οποίος είναι, θα τολμούσα να πω, απαρχαιωμένος,

είναι από το 1985. Έχουμε φτιάξει μια άτυπη ομάδα εργασίας εδώ με τους συναδέλφους από το Τμήμα Επαγγελματικής Επιμόρφωσης και με τη βοήθεια του τεχνικού συμβούλου, είμαστε πολύ κοντά στο να ολοκληρώσουμε ένα σχέδιο κειμένου το οποίο σκοπεύουμε να συζητήσουμε με τους διευθυντές των ΙΕΚ, με τις Περιφέρειες, στη συνέχεια θα μπορούσε να τεθεί σε δημόσια διαβούλευση, προκειμένου ο νέος αυτός κανονισμός λειτουργίας να έχει το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Βλέπετε ότι είναι πάρα πολλές παράπλευρες ενέργειες που γίνονται, προκειμένου να βεβαιωθούμε ότι το εκπαιδευτικό περιεχόμενο όχι απλώς θα διατηρηθεί, γιατί δεν είναι αυτό το στοίχημα, αλλά θα αναβαθμιστεί οπωσδήποτε, για να μπορέσουν να ανταποκριθούν τα ΙΕΚ στις πολύ σύνθετες ανάγκες της εποχής.

Ερ.: Από το Νόμο όμως οι Περιφέρειες αναλαμβάνουν τα ΙΕΚ στο τέλος Ιουνίου. Νομίζετε ότι θα είστε έτοιμοι;

Ε. Κ.: Η μετάβαση έχει οριστεί για το τέλος Ιουνίου και βρισκόμαστε σε συνεχή επικοινωνία και συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους: το δικό μας Υπουργείο, το Υπουργείο Εσωτερικών, την Ένωση Περιφερειών, ώστε να έχουν γίνει εγκαίρως και με συναίνεση όλες οι απαραίτητες ενέργειες. Όπως αντιλαμβάνεστε, για να πραγματοποιηθεί η συγκεκριμένη πολιτική βούληση και απόφαση, για να ολοκληρωθεί η όλη διαδικασία, και μάλιστα επιτυχώς, δεν αρκεί μόνο ο καθορισμός της ημερομηνίας μετάβασης. Από τη μεριά του Υπουργείου Εσωτερικών υπάρχουν αυτή τη στιγμή αρκετά θέματα που δεν έχουν ρυθμιστεί σε ό,τι αφορά τις Περιφέρειες. Για να δώσω ένα απλό παράδειγμα, η Περιφέρεια αυτή τη στιγμή δεν μπορεί να εισπράττει δίδακτρα. Για να μπορέσει να υλοποιηθεί όλη αυτή η σύλληψη, θα πρέπει να γίνουν πολλές ενέργειες και στο κομμάτι το διοικητικό και στο κομμάτι το εκπαιδευτικό... Όσον αφορά το εκπαιδευτικό κομμάτι, δίνω έμφαση σε αυτό γιατί μας αφορά περισσότερο αφού διατηρούμε την εκπαιδευτική εποπτεία των ΔΙΕΚ, θα συζητήσουμε με τις Περιφέρειες το ζήτημα της πρακτικής άσκησης, που είναι ένα πολύ κρίσιμο κομμάτι για τους σπουδαστές των ΙΕΚ. Έχουμε δώσει ένα πιο πλούσιο εκπαιδευτικό περιεχόμενο στη δομή σε σχέση με το παρελθόν, όπως στην ύπαρξη επόπτη, και η πρακτική άσκηση των σπουδαστών των ΙΕΚ έχει ενταχθεί στο Σχέδιο Δράσης για τους Νέους που παρουσιάστηκε και είναι

μια κοινή πρωτοβουλία των Υπουργείων Παιδείας, Εργασίας και Ανάπτυξης, και σίγουρα χωράει ακόμα κι άλλες βελτιώσεις... Επεξεργαζόμαστε επίσης προτάσεις για αύξηση των κινήτρων φοίτησης στα ΙΕΚ, συγκεκριμένα μια μετεξέλιξη του θεσμού των υποτροφιών που υπήρχε μέχρι το 2008, για τα παιδιά που διακρίνονται από εκπαιδευτική άποψη στις σπουδές τους και όχι μόνο για κοινωνικούς λόγους.

Ερ.: Θα θέλαμε να μας μιλήσετε και για τη γενική εκπαίδευση ενηλίκων.

Ε.Κ.: Βεβαίως. Η γενική εκπαίδευση ενηλίκων είναι ο παραδοσιακός χώρος στον οποίο δραστηριοποιείται η Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης, παλιότερα Εκπαίδευσης Ενηλίκων, παλιότερα Λαϊκής Επιμόρφωσης... Και εκεί είναι πολλές οι προτεραιότητές μας, μεγαλύτερη η γκάμα των αρμοδιοτήτων μας. Το ένα είναι ότι θέλουμε οι επιτυχημένοι μας θεσμοί να συνεχίσουν και να εξελιχθούν περαιτέρω, κι έχω κατά νου δύο από αυτούς, που είναι και πιο γνωστοί στον περισσότερο κόσμο: από τη μια τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας κι από την άλλη τις λεγόμενες Σχολές Γονέων, που έχουν στο επίκεντρό τους σχέσεις οικογένειας-σχολείου και τη συμβουλευτική. Αυτή τη στιγμή υπάρχει εγκεκριμένη η χρηματοδότηση και των δύο θεσμών ως το καλοκαίρι του 2013, που είναι ο απαραίτητος χρόνος που χρειαζόμαστε για να ανανεώσουμε το περιεχόμενό τους και να το επεκτείνουμε μέχρι το 2015, και υπάρχει εκπεφρασμένη η πολιτική βούληση, από την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου μας και από τους Κοινοτικούς, να γίνει αυτό. Σας θυμίζω ότι τα ΣΔΕ είναι ένα από τα 5 έργα προτεραιότητας Μπαρόζο, που θεωρούνται αυξημένου ενδιαφέροντος και παρακολουθούνται από πιο κοντά. Από τα δύο αυτά έργα θα κρατήσουμε τα καλά τους στοιχεία και θα προσπαθήσουμε να ενισχύσουμε κάποιες καινούργιες διαστάσεις που έχουμε εντοπίσει στην πορεία υλοποίησής τους. Στα ΣΔΕ επικεντρωθήκαμε σε τρεις μεγάλες κατευθύνσεις: η πρώτη είναι τα σχολεία τα οποία βρίσκονται στις φυλακές, όπου σε συνεργασία με το Υπουργείο Δικαιοσύνης θα δούμε περαιτέρω αλλαγές, ώστε να έχουμε πραγματικά μια λειτουργία που θα ανταποκρίνεται στις ιδιαιτερότητες της φοίτησης μέσα σε σωφρονιστικά καταστήματα. Η δεύτερη πτυχή, η οποία μας απασχολεί αρκετά, είναι τα παραρτήματα. Ενδεχομένως γνωρίζετε ότι εκτός από τα ΣΔΕ υπάρχουν και κάποια τμήματα εκτός έδρας, πρέπει λοιπόν να δούμε πώς μπορούμε να διασφαλίσουμε μια

αξιόλογη εκπαιδευτική λειτουργία σε μέρη με δυσκολία πρόσβασης στο κεντρικό ΣΔΕ σε επίπεδο νομού. Δεν είναι καθόλου εύκολο ή προφανές. Θέλουμε ως ένα βαθμό να αξιοποιήσουμε τις δυνατότητες που δίνουν οι νέες τεχνολογίες, όμως συγχρόνως υπάρχει και το δεσμευτικό πλαίσιο της τυπικής εκπαίδευσης, είναι η μόνη δομή της Γραμματείας η οποία ανήκει στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα γιατί δίνει απολυτήριο ισοδύναμο με αυτό του Γυμνασίου, και το γεγονός αυτό βάζει κάποιους περιορισμούς στη δυνατότητα της εξ αποστάσεως ή της ηλεκτρονικής μάθησης. Η τρίτη διάσταση που μας ενδιαφέρει στα ΣΔΕ είναι ότι πρέπει να υπάρξει ειδική επιμόρφωση για τους αποσπασμένους εκπαιδευτικούς, αλλά και τους ωρομίσθιους που έρχονται και συμπληρώνουν τη λειτουργία του σχολείου, ως προς την ιδιαίτερη μεθοδολογία του προγράμματος σπουδών. Αντίστοιχα, στις Σχολές Γονέων, έναν πολύ επιτυχημένο θεσμό γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων, ειδικά στην περίοδο της κρίσης προκύπτει η ανάγκη για έμφαση σε ορισμένες νέες θεματικές και στην περαιτέρω εξέλιξη του τρόπου με τον οποίο γίνονται οι διαλέξεις. Για την ακρίβεια, να μην παραμένουν μόνο διαλέξεις, αλλά να υπάρχει και η βιωματική διάσταση, που φαίνεται ότι δουλεύει πάρα πολύ καλά στους ενηλίκους και αυτή μόνο επιτρέπει τον πραγματικό μετασχηματισμό των στάσεων και των αντιλήψεών τους. Στις Σχολές Γονέων λοιπόν δίνουμε έμφαση σε δύο μεγάλες ενότητες: η μία είναι η συνεργασία οικογένειας-σχολείου-εκπαιδευτικού, για την καλύτερη απόδοση τελικά των μαθητών και των μαθητριών στο τυπικό σύστημα. Δουλειά λοιπόν με τον ενήλικο, ώστε να μπορεί να παρακολουθεί τις αλλαγές που έχουν γίνει στο εκπαιδευτικό σύστημα, στις μεθοδολογίες, στα περιεχόμενα των μαθημάτων σε σχέση με αυτά που εμείς, οι σημερινοί γονείς, ως μαθητές τα είχαμε τότε μάθει σε τελείως άλλη βάση. Ξέρουμε ότι μια τέτοια θετική εμπλοκή των γονιών έχει πάντα θετικό αντίκτυπο και στη φοίτηση των παιδιών τους. Από την άλλη πλευρά, έχουν ανακύψει και καινούργιες ανάγκες, όπως η μεγάλη έξαρση του bullying, η εξάρτηση παιδιών και εφήβων από το internet, πράγματα δηλαδή που αφορούν στη νέα γενιά, στα δικά μας παιδιά και για τα οποία εμείς, ως ενήλικοι, πρέπει να είμαστε καλύτερα ενημερωμένοι, για να μπορούμε να καταλάβουμε τι ακριβώς συμβαίνει και πώς κανείς μπορεί να το αντιμετωπίσει. Αυτές είναι κάποιες από τις νέες θεματικές που θέλουμε να

εισαγάγουμε.

Ερ.: *Για τα Κέντρα Διά Βίου Μάθησης θα θέλατε να μας πείτε μερικά πράγματα;*

Ε.Κ.: *Δε χωράει καμία αμφιβολία ότι η κεντρική δράση της Γενικής Γραμματείας σε επίπεδο γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων είναι αυτή τη στιγμή τα ΚΔΒΜ, τα δημοτικά ΚΔΒΜ. Είναι εντυπωσιακή μέχρι στιγμής η ανταπόκριση των Καλλικρατικών Δήμων. Από τις 11 Περιφέρειες, σε σύνολο 266 Δήμων, έχουν ανταποκριθεί θετικά στην πρόσκλησή μας να ιδρύσουν Κέντρο Διά Βίου Μάθησης 215. Όσο για τις δύο Περιφέρειες που τις χρηματοδοτούμε με εθνικούς πόρους, την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας και την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, από τους 59 δήμους έχουν ανταποκριθεί οι 55. Είναι πραγματικά πολύ μεγάλη η συμμετοχή. Έχουμε εδώ ένα έργο το οποίο θα κριθεί μέσα στο χρόνο και δυστυχώς μέσα στον πολύ άμεσο χρόνο. Τα ΚΔΒΜ θα προσφέρουν, ανάλογα με το ενδιαφέρον των δημοτών τους, έναν αριθμό προγραμμάτων εθνικής εμβέλειας, υπάρχει ωστόσο και η δυνατότητα προγραμμάτων τοπικής εμβέλειας, σε ευθετότερο χρόνο, καθώς οι περισσότεροι Δήμοι έχουν εμπειρία στον τομέα αυτόν. Αυτό που ζητάμε τώρα, και ίσως είναι πρώτη φορά που γίνεται έτσι, είναι να μην αναπαράγουμε απλώς αυτά που ξέρουμε να κάνουμε, αλλά να αξιοποιήσουμε τα καλά στοιχεία όσων κάνουμε και να προσπαθήσουμε να τα βάλουμε σε ένα πλαίσιο που θα έχει και μια εθνική αναφορά, συγκεκριμένες θεματικές ενότητες, θα εξυπηρετεί κάποιες συγκεκριμένες προτεραιότητες, είτε αυτό λέγεται περιβάλλον είτε λέγεται πολιτισμός... δεν έχει σημασία ποιο είναι από όλα αυτά, αλλά να προσπαθούμε το σχέδιο και η παρέμβασή μας να είναι πιο συνεκτική. Είναι επίσης προφανές ότι ένα έργο που ξεκινάει πανελλαδικά και συντονίζεται κεντρικά είναι πάρα πολύ δύσκολο να βρει ένα ρυθμό υλοποίησης, γιατί την ίδια περίπου στιγμή σε 210 δήμους θα πρέπει να λειτουργήσουν τμήματα. Εδώ θα είμαστε να δούμε τι θα καταφέρουν και οι δήμοι και οι εταίροι στο έργο, αλλά η αλήθεια είναι ότι υπάρχει εμπειρία στους περισσότερους δήμους.*

Ερ.: *Τώρα που ετοιμάζεστε να παρουσιάσετε μέσα στο πρώτο τετράμηνο το Εθνικό Πρόγραμμα Διά Βίου Μάθησης, ποιες θεωρείτε ότι είναι οι προτεραιότητες για τη διά βίου μάθηση που θα πρέπει να αποτυπωθούν στον εθνικό προγραμματισμό;*

Ε.Κ.: *Είμαστε εδώ και καιρό σε φάση ανταλλαγής*

απόψεων για το θέμα μεταξύ των βασικών μελών του Συμβουλίου Διά Βίου Μάθησης. Δεν θέλω να προκαταλάβω το τελικό κείμενο, αλλά είμαι σχεδόν βέβαιη ότι κάποιες προτεραιότητες, οι οποίες ήδη και στη συνεδρίαση του Συμβουλίου τον Δεκέμβριο του 2012 είχαν αναδειχθεί μέσα από τα λεγόμενα των μελών, οπωσδήποτε θα εμφανιστούν στο Εθνικό Πρόγραμμα. Για παράδειγμα, δεν μπορεί παρά να θέλουμε να αυξήσουμε τη συμμετοχή των ενηλίκων σε προγράμματα διά βίου μάθησης, δεν μπορεί παρά να θέλουμε να άρουμε τις ανισότητες στην πρόσβαση: κάποιες μαμάδες, λιγότερο ευνοημένες, έχουν μικρότερη πρόσβαση, ενώ θα θέλαμε να έχουν μεγαλύτερη προκειμένου να μειωθούν οι ανισότητες. Θέλουμε ασφαλώς να υπάρξει καλύτερη δικτύωση όλων των φορέων και συντονισμός, ανταλλαγή καλών πρακτικών και αποκέντρωση. Θέλουμε οπωσδήποτε όλα τα ευρωπαϊκά εργαλεία να ενεργοποιηθούν, είτε μιλάμε για το NQF είτε μιλάμε για το EQUAVET, πρέπει με ταχείς ρυθμούς να βρούμε αυτήν την κοινή γλώσσα αναφοράς σε ό,τι αφορά την εκπαίδευση και την κατάρτιση ενηλίκων.

Ερ.: *Σύμφωνα με το νόμο 3879 η Γενική Γραμματεία έχει, μεταξύ άλλων, την ευθύνη για την ανάπτυξη δύο μητρώων. Το ένα είναι το μητρώο των φορέων διά βίου μάθησης, που αν λειτουργούσε ήδη, ενδεχομένως η καταγραφή των δράσεων να μη γινόταν για πρώτη φορά στην έκθεση που παρουσιάσατε. Το άλλο μητρώο, είναι το μητρώο των ατόμων, όπου βέβαια γι' αυτό θα πρέπει να συνεργαστείτε με τον ΕΟΠΠΕΠ κλπ. Σε τι φάση είστε σε σχέση με αυτά τα μητρώα;*

Ε.Κ.: Ως προς το μητρώο φορέων διά βίου μάθησης σχεδιάστηκε η βάση δεδομένων, έγιναν οι απαραίτητες δοκιμές και η επιμόρφωση του προσωπικού και είναι ενεργό, βρίσκεται αναρτημένο στον ιστότοπό μας και έχουν γίνει ήδη αιτήματα εγγραφής. Είναι ευρύτερο από αυτό που ανατέθηκε πρόσφατα στον ΕΟΠΠΕΠ, με την ψήφιση του Οργανισμού του, μιας και περιλαμβάνει και όλους τους φορείς διοίκησης της ΔΒΜ. Το ΕΚΔΔΑ, ο ίδιος ο ΕΟΠΠΕΠ, οι υπηρεσιακές μονάδες των Περιφερειών και των Δήμων δεν είναι προς αδειοδότηση φορείς όπως οι άλλοι, κυρίως οι ιδιώτες πάροχοι. Για το δεύτερο μητρώο, στο οποίο εγγράφονται οι ενδιαφερόμενοι για να καταγράψουν στο Ατομικό Δελτίο Διά Βίου Μάθησης τα προσόντα τους που αντιστοιχούν στο Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων, είναι λίγο πιο σύνθετα τα πράγματα, δεν

έχουμε ακόμα επεξεργαστεί σχέδιο υπουργικής απόφασης που να περιγράφει τη σύστασή του, το πώς θα συγκροτηθεί αυτό το μητρώο. Θα ήθελα, με αυτή την ευκαιρία, να τονίσω τη σημασία έκδοσης της υπουργικής απόφασης, τον Νοέμβριο του 2012, με αντικείμενο το Μητρώο Εκπαιδευτών Ενηλίκων, μέσα από την ενοποίηση των παλιών μητρώων εκπαιδευτών του ΕΚΕΠΙΣ και της Γενικής Γραμματείας ΔΒΜ. Απομένει να ενοποιηθούν και τα υπόλοιπα μητρώα εκπαιδευτών που υπάρχουν, μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2013 θα έχουμε πιθανότατα εξελίξεις και σε αυτόν τον τομέα.

Ερ.: *Η τελευταία ερώτηση που θέλουμε να σας κάνουμε είναι για τη δική σας προσωπική εμπλοκή. Από ό,τι ξέρουμε, έχετε εμπλακεί στη διά βίου μάθηση εδώ και αρκετά χρόνια, ήσασταν και επιστημονικός συνεργάτης στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων για την παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, έχετε επίσης συμμετάσχει σε προγράμματα σχετικά με την ελληνομάθεια των μεταναστών κλπ. Τι σήμαινε για εσάς το να αναλάβετε αυτό το ρόλο και να δείτε τη διά βίου μάθηση από αυτή την οπτική γωνία, του ανθρώπου δηλαδή που ηγείται ενός πολύ σημαντικού φορέα, ο οποίος μάλιστα, μετά το νόμο 3879, είναι ο εθνικός επιτελικός φορέας διά βίου μάθησης;*

Ε.Κ.: Κατ' αρχάς είμαι ένας άνθρωπος φιλομαθής. Αγαπώ τη μάθηση. Και μέσα και από τη βιωμένη μου ιστορία, είμαι κι ένας άνθρωπος που αγαπά τις δεύτερες και τις τρίτες ευκαιρίες. Ο πατέρας μου τελείωσε νυχτερινό σχολείο και μπόρεσε και ακολούθησε μια πορεία στη ζωή του που δε θα ήταν η ίδια αν δεν το είχε τελικά τελειώσει, αν δεν του είχε δοθεί αυτή η δεύτερη ευκαιρία. Ήταν ένας άνθρωπος που πίστευε πολύ στην αξία των γραμμάτων, δεν είναι λοιπόν παράξενο που μου το μετέδωσε κι εμένα. Μάλιστα όχι μόνο μου το μετέδωσε, αλλά επηρέασε και το τι έγινα, γιατί την κρίσιμη στιγμή που δεν είχα καταφέρει να εξασφαλίσω υποτροφία και ήθελα να φύγω για μεταπτυχιακά στο εξωτερικό, παρόλο που δυσκολευόταν οικονομικά, ανέλαβε την οικονομική επιβάρυνση για τους απαραίτητους μήνες λέγοντάς μου «ξεκίνα, και αν μετά είναι να συνεχίσεις κι άλλο, θα πάρεις υποτροφία για το διδακτορικό», πράγμα που έγινε. Εν ολίγοις, αυτό που είμαι επαγγελματικά, αλλά και σε επίπεδο πιο προσωπικό, σε επίπεδο συγκρότησης, το οφείλω πάρα πολύ στη δική του πίστη στα γράμματα,

την οποία έχω ενστερνιστεί πλήρως. Από την άλλη πλευρά, αισθάνομαι ότι δεν είμαι περαστική από το χώρο της διά βίου μάθησης, είναι περαστική απλώς η θέση από την οποία την υπηρετώ, που είναι η σημερινή μου θέση της ΓΓ. Η πρώτη μου ενασχόληση με την εκπαίδευση ενηλίκων ήταν στα μέσα της δεκαετίας του '90 με τα Εσπερινά Γυμνάσια, στο πλαίσιο του έργου του ΕΠΕΑΕΚ για την Ενισχυτική Διδασκαλία. Με τη λειτουργία του πρώτου ΣΔΕ στο Περιστέρι, συνέταξα το αναλυτικό πρόγραμμα για τη διδασκαλία της Γλώσσας και στη συνέχεια συμμετείχα στην παραγωγή συμπληρωματικών εκπαιδευτικών φακέλων. Μετά, πράγματι συνεργάστηκα σε πάρα πολλά προγράμματα και με διαφορετικές ηγεσίες, και στο υπουργείο και στη Γ.Γ., στα Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων, στην πρώτη και στη δεύτερη φάση τους, στον «Οδυσσέα», στις «Πόλεις Μάθησης», σε όλα τα διεθνή προγράμματα που αφορούσαν τις πολιτικές για το γραμματισμό, σε έργα επιμόρφωσης εκπαιδευτών και ενηλίκων, τα δυο προηγούμενα χρόνια στο έργο «Εκπαίδευση αλλοδαπών και παλιννοστούτων», έχοντας την ευθύνη για τους γονείς και τη συνεργασία τους με το σχολείο, και αρκετά ακόμη. Αυτό που αντιλαμβάνομαι ως διαφορά σε σχέση με την τωρινή μου λειτουργία είναι ότι όλο το προηγούμενο διάστημα με απασχολούσε το πώς μια καλή ιδέα, η εφαρμογή της οποίας πίστευα ότι θα είχε νόημα στο χώρο της διά βίου μάθησης, θα έπειθα κατ' αρχάς να υιοθετηθεί ως παρέμβαση και στη συνέχεια πώς θα έβαζα όλες μου τις δυνάμεις για να υλοποιηθεί. Τώρα η διαφορά είναι στην οπτική. Τώρα πια με ενδιαφέρει η συνολική εικόνα, όχι αυτή η μία ιδέα-παρέμβαση στην οποία πι-

στεύω ακράδαντα και θέλω οπωσδήποτε να την εφαρμόσω, αλλά όλα αυτά με τα οποία καταπιάνεται καθένας αυτή τη στιγμή στην επικράτεια και έχουν τη διάσταση της διά βίου μάθησης, να δω δηλαδή πώς μπορεί όλα αυτά να είναι συνεκτικά. Είναι μια τελείως διαφορετική οπτική, που σημαίνει ότι πρέπει να κρίνω κάθε φορά τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία πολλών διαφορετικών ανθρώπων και φορέων που εμπλέκονται, και κυρίως πρέπει να βλέπω συγχρόνως πού όλα αυτά μπορούν και πού πρέπει να κατατείνουν. Ενδεχομένως μια πολύ καλή προσπάθεια μπορεί να είναι τίποτα ή σχεδόν τίποτα μπροστά σε αυτή τη γενικότερη εικόνα, όπου άλλα πράγματα δεν είναι τακτοποιημένα όπως θα έπρεπε. Ξέρω επίσης ότι θα συνεχίσω και μετά από τη θητεία μου σε αυτήν εδώ τη θέση να ασχολούμαι με τη διά βίου μάθηση, και μάλιστα θα έλεγα με έμφαση πια και σε κάποιους τομείς που ως τώρα δε μου είχαν κινήσει το ενδιαφέρον, αλλά βλέποντας τα πράγματα από αυτή τη διαφορετική οπτική τα έχω κι εγώ αποτιμήσει διαφορετικά. Όμως νιώθω σε πολύ μεγάλο βαθμό ότι είναι κάτι που θέλω και πρέπει να πετύχει, τόσο για τη χώρα όσο και για τους πολίτες της, πιστεύω ότι έχουν ωριμάσει πια οι συνθήκες, δε θεωρώ ούτε ότι έχει κερδηθεί ούτε ότι έχει χαθεί. Νομίζω ότι δίνω τον καλύτερό μου εαυτό προς αυτή την κατεύθυνση, με στόχο ακριβώς να κερδηθεί.

**Τη συνέντευξη επιμελήθηκαν τα στελέχη της ΓΓΔΒΜ
Βάσω Νικολοπούλου και Μαρία Παυλή-Κορρέ**